

Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma Derneği
Otizimli Çocuklar ve Aileleri İçin
Depreme Hazırlık Acil Durum Kitapçığı

İÇİNDEKİLER

Önsöz	3
Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma Derneği (ÖÇED).....	4
Otizmlili Çocukların Depremle Başa Çıkmasını Kolaylaştırmak İçin Yapabilecekleriniz	6
Depremi Nasıl Anlatırsınız?.....	7
Yapısal olmayan Riskleri Azaltmak İçin Yapılması Gerekenler	10
AFET ve Acil Durum Çantası	11
Bunlara ek olarak otizmlili çocuğunuz için Yapanız Gerekenler	12
Acil Durum ve Afet Durumlarında Farklı Gereksinimli Bireyler.....	13
Özel Gereksinimli Bireyler	14
Afetler Sırasında Özel Gereksinimli Bireyler	15
Afetler ve Engelliler	16
Eksiklerimiz Neler?	16
Afet Öncesi Kazanılması Gereken Beceriler	15
<i>Bekleme ve Komutlara Tepki Verme</i>	15
<i>Taklit Becerileri</i>	15
<i>Öz Bakım Becerileri</i>	15
<i>Adına Tepkide Bulunma</i>	15
Acıyan Vücut Bölümlerini Gösterme	17
İletişim Panoları	18
Acı Tablosu	19
Deprem Temalı Sosyal Öykü	20
Afet Öncesi Yapılması Gerekenler	21
Çocuk Acil Durum Bilgi Kartı	21
Acil Durum Telefon 112	22
AFETTEN SONRA.....	23
Mümkün Olduğunca Erken, Çocuğunuzla Konuşun	24
Otizmliler için Afet Sürecini Tanımak	24
Afet Bölgelerinde Otizmlileri Nasıl Tanıyabiliriz?	25
Afet Alanında Karşılaştığınız Otizmliler İle İletişim Kurarken Nelere Dikkat Edilmeli?	25
Bilgiyi İşleme	26
Açık Uçlu Sorulardan Kaçının	26
Net Olun	26

ÖNSÖZ

6 Şubat 2023’de ülkemiz tarihinin en büyük doğal afetlerinden biriyle sarsıldık. O günden beri hiçbirimiz yerimizde duramıyoruz, bir şeyler yapmak istiyoruz. Zor günler yaşıyoruz. Herkes var gücüyle elinden geleni yapıyor. Öncelikle afetzedeler için çalışan herkesin emeğine ve gücüne sağlık demek isterim.

Biz de ÖÇED olarak ailelerimize desteklerimizin yanı sıra otizmlili çocuklarımız için neler yapabiliriz diye düşünerek yola çıktık ve bu kitapçığı hazırlamaya karar verdik. Depremin ilk gününden itibaren afet bölgesinde ailelerimizden aldığımız telefonlar ve mesajlar bu konuda ne kadar büyük bir ihtiyaç olduğunu gösterdi bize.

Hazırladığımız bu kitapçık, ebeveynlerin otizmlili çocukları ile olası bir depreme hazırlıklı olması için bilgiler içeriyor. Çocuğunuzun neler bildiğine, bu bilgileri nasıl anladıklarına ve öğrenme ihtiyaçlarına göre uyarlayabileceğiniz/ basitleştirebileceğiniz / genişletebileceğiniz genel bir kaynaktır. Otizmlili bireylerin öğretmeni, annesi ya da babası gibi bir yetişkinle birlikte kullanılmasını öneriyoruz. Kitapçıkta verdiğimiz bilgileri doğru ve güncel tutmak için her türlü çabayı göstermemize rağmen, hizmet sağlayıcılar ve resmi kurumlar ile doğrudan iletişim kurarak bilgilerin güncelliğini teyit etmeniz faydalı olabilir.

11 ilimizi etkileyen ve hepimizin yüreğini yakan deprem felaketinde yaşamını yitirenlere Allaha rahmet, yakınlarına baş sağlığı ve yaralılara acil şifalar dilerim.

Bu zor günleri dayanışma içinde, birlikte aşacağız...

Sevgi ve saygılarımla...

ÖÇED Başkanı
Parin YAKUPYAN

Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma Derneği (ÖÇED)

Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma Derneği (ÖÇED) 2014 yılında kurulan Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma Derneği (ÖÇED), özel gereksinimli bireyleri ve onun en büyük destekçisi olan ailesini kimi zaman zorlu olabilen yolculuklarında yalnız bırakmamak ilkesiyle yola çıkmıştır. Derneğimiz özel eğitime gereksinim duyan her çocuğun erken yaşta tanısının konulmasını, ihtiyaç duydukları özel eğitime zaman kaybetmeden başlamasını, erken özel eğitim ile topluma kazandırılmasını, ülkemizde özel eğitimde dünya standartlarını yakalanmasını hedeflemektedir.

Kurulduğu günden itibaren bu alanda çalışmalar yürüten ÖÇED, özel gereksinimli çocukların sosyal hayata dahil olabilmesi ve potansiyellerini gerçekleştirebilmesi için erken eğitim programlarına dahil edilmesini amaçlamaktadır.

Türkiye’de özel gereksinimli bireylerin erken eğitim programlarına dahil edilmesi için gerekli araştırma, inceleme, eğitim faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini arttırmak ve sektör profesyonelleri ile özel gereksinimli bireyleri ve ailelerini bir araya getirmek misyonuyla hareket etmektedir.

Otizimli Çocukların Depremle Başa
Çıkmasını Kolaylaştırmak

Otizimli Çocukların Depremle Başa Çıkmasını Kolaylaştırmak İçin Yapabilecekleriniz...

Otizmliler genellikle belirsizlikle pek iyi geçinemezler. Fakat depremi önceden tahmin etmenin yolu yoktur. Bu öngörülemezlik de otizmliler için oldukça zorlayıcı olabilir. Bu ve buna benzer otizme özgü nedenlerle, deprem gibi yıkıcı afetler herkesi etkilese de otizimli bireyler ve aileleri için baş edilmesi gereken durum daha güçtür.

Yine de bu durum öncesinde otizimli çocuğunuzun kaygısını en aza indirmek için yapabileceğiniz bazı şeyler var:

Haberleri İzlemesini Kısıtlayın

Büyük bir afet yaşandığında, genellikle tüm televizyon kanallarında bu konuda yayınlar yapılır. Bu haberleri sürekli takip etmek aslında tüm insanların ruh sağlığını etkiler. Afet sonrasındaki trajik haber döngüsüne kapılmak, çocuğunuzun kaygılarını herkesten fazla arttırabilir. Onun gerçekte olduğundan çok daha büyük bir tehlikede olduğuna inanmasına yol açabilir. İzleyeceği haberlerden travmatize olmamasına dikkat edin.

Depremle Nasıl Başa Çıkacağını Planlayın

Otizimli çocuklar belirsizlikten hoşlanmazlar. Tam olarak ne olacağını ve güvende olmak için her senaryoda ne yapacağını bilmek isteyeceklerdir. Bir acil durum planınız olsun. "Burada bir ilk yardım çantası, burada fenerler ve burada yedek piller var." Çocuğunuzun sorularına somut yanıtlar vererek, endişelerini aşmasına yardımcı olabilirsiniz. Bu konuda sosyal hikayelerden de faydalanabilirsiniz.

Dikkatini Dağıtın

Çok fazla endişe yaşadığımızda, kendimizi korumak için dikkatimizi dağıtırız. Aynı şey otizimli çocuklar için de geçerli. Özel bir ilgisi varsa, onu kullanarak dikkatini dağıtabilirsiniz. İlgi hakkında sorular sorarak onunla etkileşime geçin ve aklını depremden uzaklaştırmaya çalışın.

Çocuğunuzun Deprem Hazırlığına Yardımcı Olmasına İzin Verin

Hazırlanmak, çocuğunuza kontrol duygusu verebilir. Birlikte deprem tatbikatı yapabilirsiniz. Deprem çantası hazırlayıp içine onun seçeceği şeyleri koymasını sağlayabilirsiniz.

Model Olun

Otizimli bir çocuk için depremi yaşamak çok zor olabilir. Bununla birlikte, çocuklar anne-babalarından ipuçları alırlar. Eğer bir deprem yaşarsanız olayı kabullenme ve sakinlik için model olmaya çalışın.

Depremi Anlatmak

"Deprem nedir? Neden olur? Depremde neler yaşarız?" Çocuğunuza bu soruların yanıtını vermeye hazırlıklı olun. Yaşına ve düzeyine uygun şekilde korkutmadan, yumuşak bir dille ona anlatın. Bunu çocuk kitapları, videolar ve sosyal öyküler aracılığı ile yapabilirsiniz.

Çocuk Kitapları

Resimli çocuk kitapları aracılığıyla çocuğunuzun deprem kavramı hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayabilirsiniz.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından UNICEF'in desteği ile hazırlanan, ücretsiz erişebileceğiniz "Oyuncak Moli Sallanıyor" ve "Sallanan Karınca Yuvası" kitaplarını aşağıdaki linklerden indirebilirsiniz.

https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_05/06183200_sallanan_karYnca_yuv asY.pdf

https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_05/06183134_oyuncak_moli_sallanY yor.pdf

Videolar

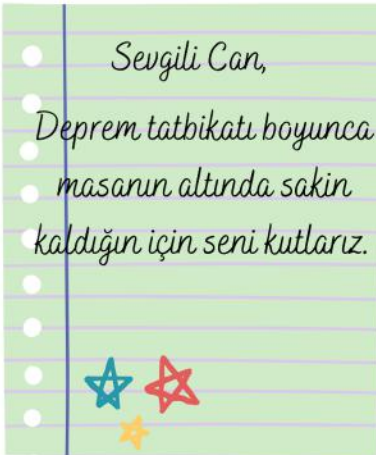
Sosyal hikayeler ya da basit videolar ile depremin ne olduğunu açıklayabilirsiniz. AFAD ve MEB iş birliğiyle hazırlanan deprem animasyonu videosunu aşağıdaki linkten izleyebilirsiniz.

https://youtu.be/_tH37tzHDpY

Deprem Tatbikatı

Resimler ve oyunlar ile depremi korkulacak bir şey olarak göstermeden deprem tatbikatı oyunları oynayabilirsiniz. Özel eğitim öğretmeninden bunu çalışmasını isteyebilirsiniz. Deprem sırasında yapılacakları tatbikatlar ile çalışabilirsiniz. Ayrıca ev içi ya da dışında yaşanabilecek kazalarda neler yapabileceğinizi de çalışabilirsiniz. Çocuklarınızın da fikirlerini ve duygularını ifade etmesine fırsat tanıyabilirsiniz. Tüm süreç boyunca güvende olduğunu hissettirmelisiniz.

- Deprem olduğunda ne yapıyorsam bırakacağım.
- Annem, babam ya da öğretmenim ne diyorsa onu dinleyeceğim.
- Deprem olurken çığlık atmayacağım.
- Güvenli bir yerde duracağım.
- Tek başıma isem Çök-Kapan-Tutun yapacağım.
- Deprem sırasında kendimi güvende tutmayı biliyorum.

Tehlike avı

- Yatağımızın yanında duran gardırop devrilince üstümüze düşer mi?
- Kütüphanemiz devrilince kime zarar verebilir?
- Mutfakta tezgâhın üzerindeki dolaplarda bulunan tencere, tava gibi eşyalar başımıza düşebilir mi?

Güvenli yerler şunlardır:

- Sağlam bir nesnenin altı veya yanısı
- Koridor içleri

Riskli yerler şunlardır:

- Cam ve ayna çevresi
- Düşebilecek herhangi bir nesnenin altı (asma tavanlar, havalandırma boruları, aydınlatma elemanları)
- Fırın
- Buzdolabı
- Mutfak dolapları
- Kapı araları

Yapısal olmayan zararları azaltmaya yönelik olarak tabloda listelenen işleri yapmak için evde bir işbölümü planı yapabilir, aile bireylerine de bu konuda sorumluluk verebilirsiniz. Çalışmanın bir parçası olmak onların konuya daha fazla ilgi göstermesini sağlayabilir.

Kimin Görevi?	Yapısal Olmayan Riskleri Azaltmak İçin Yapılması Gerekenler	Yapıldı mı?
	Yataklar büyük pencerelerin yanından uzaklaştırılacak ya da kalın perdelerle pencereler örtülecek veya filmle kaplanacak.	
	Yatakların yanına birer el feneri ve kalın terlikler konulacak.	
	Raflar ve kitaplıklar duvara sabitlenecek. Rafların önüne birer çıta, vb. çekilecek. Ağır eşyalar en alt raflara yerleştirilecek.	
	Dolap, kitaplık, büfe benzeri devrilebilecek veya kayabilecek eşyalar duvara ve döşemeye sabitlenecek.	
	Duvara asılı tablolar yatağın başucundan ve yandaki duvarlardan kaldırılacak ve kanca vidalarla başka bir duvara asılacak.	
	Duvarda asılı aynalar duvara kanca vidalarla sıkıca sabitlenecek.	
	Tavandan asılı bitkiler, hafif, kırılmaz saksılarla değiştirilecek ve kapalı kancalar ile tavana sabitlenecek.	
	Avize ve lambalar tavana sağlam bir biçimde kilitli askılarla sabitlenecek.	
	Mutfak dolapları gibi içinde kırılacak eşyalar olan dolaplara kilit veya kapı mandalları takılacak. Kapanmayan raf kapakları kapanacak şekilde sağlamlaştırılacak.	
	Beyaz eşyalar ağırlıklarına uygun sabitleme malzemeleri kullanılarak döşemeye ve duvara sabitlenecek.	
	Tekerlekli sehpalardaki televizyonlar önce sehpaye, sehpa da duvara güvenli bir biçimde sabitlenecek.	
	Termosifon, şofben ve kazan gibi su ısıtıcıları emniyetli bir şekilde duvara ya da yere monte edilecek.	
	Bilgisayar gibi aletlerin altına ve mutfaktaki eşyaların bulunduğu rafların içine kaymayı önleyici örtüler konulacak.	
	Zehirli ve yanıcı maddeler düşüp kırılmayacak bir şekilde saklanacak.	

** Toplumun Afete Hazırlığı Eğitim Materyalleri, Birey ve Aile için Depremde ilk 72 Saat kitapçığından alınmıştır.*

Aile Afet Planı

Ailenizle afetlere hazırlık için bir afet planı yapabilirsiniz. Mesela bir deprem anında aile bireyleri farklı yerlerde olabilir. Aile bireyleri ilk anlarda birbirleriyle haberleşemeyebilir. Şehirlerarası haberleşme daha önce ve kolay sağlanabildiği için, şehir dışından aranacak kişinin belirlenmesi ve afetten sonra mümkün olduğunda herkesin o kişiyi arayıp kendisi hakkında bilgi vererek diğer aile fertleri hakkında bilgi alması gerekebilir.

AFET ve Acil Durum Çantası

Afet ve acil durum çantaları hazırlandıktan sonra bu çantadakilerin nasıl kullanılacağına çocuklar ile çalışılması gerekir. Afet çantasının içinde bulunan su şişesinin kapağını açmak, yara bandını açmak ve yaralı bölgeye yapıştırmak, feneri düğmesine basarak çalıştırmak vb. Bu beceriler, sıklıkla öğretimi ertelenen beceriler olmasına rağmen bir afet anında hayati öneme sahiptir. Aslında bunlar günlük yaşam becerilerinin de önemli bir parçasıdır.

Afet ve Acil Durum Çantasının İçerisinde Neler Olmalı?

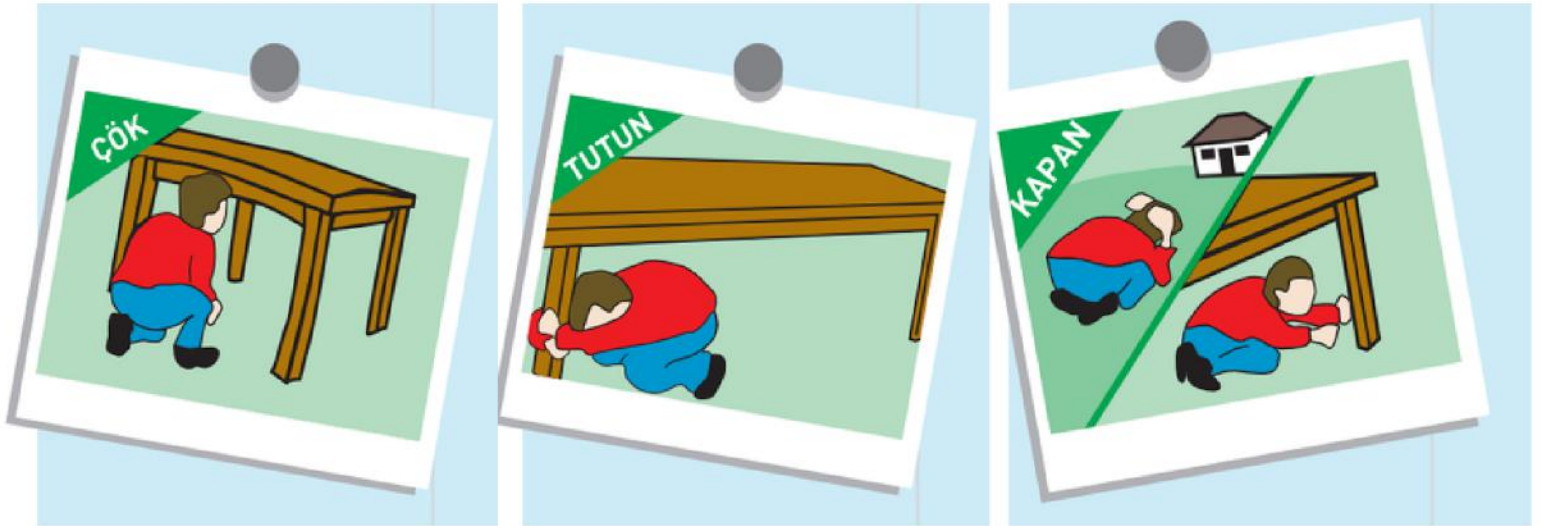
- Gıda
- Önemli belge fotokopileri
- Giyecek
- Su
- Hijyen malzemeleri
- Diğer malzemeler (ilk yardım çantası, uyku tulumu veya battaniye, çakı, düdük, küçük makas, pilli radyo, el feneri ve yedek piller)

Bunlara ek olarak otizimli çocuğunuz için:

- Çocuğunuz tanısını gösteren sağlık raporunun fotokopisi
- Kullandığı ilaçların reçetelerinin fotokopisi
- Acil durumda size ulaşamazsa çocuğunuz hakkında bilgi verebilecek kişilerin telefon numaraları ve adresleri
- Çocuğunuzun yanında taşımaktan huzur bulduğu bir eşyası ya da oyuncağını almanız tavsiye edilir.

“Çök-Kapan-Tutun”u Nasıl Yapacağız?

Çök-Kapan-Tutun deprem, uçak kazası, heyelan, bomba patlaması ve bomba tehdidi, yıldırım ve hortum gibi tehlikelerde bu yöntem uygulanır.

* *Toplumun Afete Hazırlığı Eğitim Materyalleri, Birey ve Aile için Depremde ilk 72 Saat kitapçığından alınmıştır.*

Zemin sarsılmaya başladığında Çök-Kapan-Tutun hareketinin yapılması gerekir. Vücudun kapladığı alanı küçülten bu davranış, bizi havada uçuşan, saçılan ve dökülen cisimlerden koruyacak ve onlara hedef olmayacak bir yerde yapılmalıdır.

Eğer bina içerisindeyse depremi hissettiğimizde ayakta durmamalı:

- Oradan oraya koşmamalı,
- Balkona çıkmamalı,
- Merdivenden inmemeli,
- Asansöre binmemeli,
- Pencere ve balkondan atlamamalıyız.

Öncelikle

- Pencerelerden,
- Kapılardan,
- Cam bölmelerden,
- Kitaplıklardan,
- Kütüphanelerden,
- Lambalardan,
- Tablolardan,
- Asılı çiçeklerden ve saksılardan,
- Dolaplardan,
- Kimyasallardan,
- Yanan ocak ve fırınlardan,
- Yüksek mobilyalardan,
- Gevşek yapı elemanlarını sabitlemediyse onlardan, uzak durmalıyız.

Ne yapacağız?

- ÇÖKÜP sağlam bir nesnenin altına girmeli veya yanına geçmeliyiz.
- Özellikle sırtımız pencerelere dönük bir şekilde KAPANIP başımızı ve enseimizi düşen cisimlerden korumalıyız.
- Sarsıntı sona erene kadar, sallanan nesneyle beraber hareket edebilmek için nesneye
- TUTUNMALIYIZ.
- Nesneyi tutan kollarımızın üzerine, yüzümüzü koyarak uçuşan cisimlerden gözlerimizi ve yüzümüzü korumalıyız.

KAYNAKLAR:

afad.gov.tr

guvenliyasam.org

autism.org.uk

autismadventures.com

Acil Durum ve Afet Durumlarında Özel Gereksinimli Bireyler

Acil Durum ve Afet Durumlarında Özel Gereksinimli Bireyler

Eğer **özel gereksinimli** bir yakınınız ya da tanıdığınız varsa, "özel gereksinimli" tanımını açıklamamıza ihtiyaç duymuyorsunuzdur muhtemelen. Fakat günümüzde pek çok insan hala *özel gereksinimli birey* ifadesine yabancılık çekiyor.

Özel gereksinim, kanunlarda ve halk arasında yaygın bilinen adıyla (kullanmayı tercih etmesek de) "Engellilik" olarak geçiyor. Çoğu zaman sadece fiziksel yetersizlik olarak düşünülüyor. 'Engelli' denildiğinde akıllarda hemen tekerlekli sandalyede oturan bir insanın imgesi canlanıyor. Ancak pek çok farklı özel gereksinimi olan birey var.

Özel Gereksinimli Bireyler:

- Fiziksel yetersizliği olan bireyler,
- Sosyal iletişim ve etkileşim yetersizliği olan bireyler,
- Görme yetersizliği olan bireyler,
- İşitme yetersizliği olan bireyler,
- Beyin hasarı, felç, Alzheimer hastalığı vb. olarak ayrılabilir.

Unutmamak gerekiyor ki, engellilik sebebine bağlı olarak kalıcı ya da geçici olabilir.

Afetler Sırasında Özel Gereksinimli Bireyler

Depremlerde tekerlekli sandalyedeki bireyler sıraların ve masaların altına girmekte güçlük çeker. Görme, işitme ya da iletişim yetersizliği olan bireyler tehlike işaretlerini ya da tahliye emirlerini anlamayabilir. Uyum sorunu ve iletişim problemi yaşıyan bireyler, tahliye ve yönlendirme sorunları yaşayabilir.

Tahliye Sorunları:

- Hareket zorlukları,
- Yönlendirme zorlukları,
- Tehlikelerin ve uyarıların algılanmasında sorunlar,
- Engel türüne bağlı olarak davranış yönetim sorunları,
- Acil müdahale koordinasyon planının yetersizliği.

Engel türüne bağlı olarak davranış problemleri en sık karşılaştığımız sorunların başında gelmektedir. Özellikle de otizm spektrum bozukluğuunda (OSB), otizimli bireyin alıcı dil yani anlama becerileri gelişmemiş ise tehlikeli durumları ve uyarıları anlamakta sıkıntı yaşayabilmektedir.

Eğer OSB'li çocuk ya da yetişkin üzerinde belirli bir davranış kontrolü sağlanmamışsa, afet anında ve afet sonrasında bu ona bakım veren kişi açısından çok ciddi sorunlara sebep olabiliyor.

Afetler ve Engelliler

Dünyada afet risklerini azaltma çabalarına engelli kişilerin dahil edilmemesinin dramatik sonuçları oluyor. Erişilemeyen afet hazırlık planları, sistemik ayrımcılık ve yaygın yoksulluk nedeniyle, engelli kişiler genellikle yardım ve müdahale çabalarında geride kalıyor.

Bu nedenle, afet hazırlık planlarında engelli kişilere danışılması, ulusal ve yerel stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanmasına dahil edilmeleri önem taşıyor.

Özellikle özel gereksinimli kişilerin bu konuda yapılan çalışmalara entegre edilip, afet planlarının bu doğrultuda hazırlanması gerekiyor.

Biz “normal gelişen” bireyler özel gereksinimli bireylerin nelere ihtiyacı olduğu konusunda çıkarımlarda bulunuyoruz. Onlar adına düşünerek karar veriyoruz ama onları işin içine katma noktasında yetersiz kalıyoruz. Özel gereksinimli bireylerin de proaktif önlemler, ulusal ve yerel stratejilerin gelişmesi ve uygulamasında aktif söz sahibi olması gerekiyor.

Eksiklerimiz Neler?

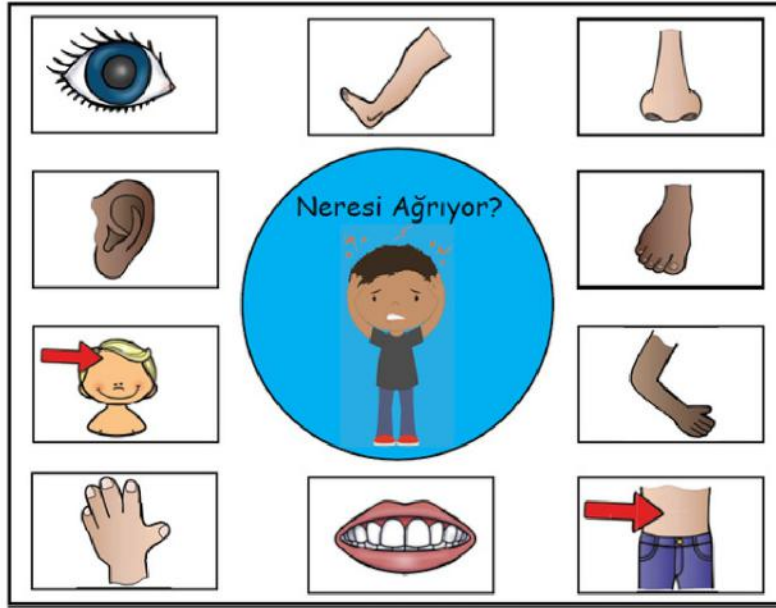
- Planlama ve uygulama,
- Veri eksikliği,
- İş birliği eksikliği,
- STK'lar - resmi makamlar arasında bilgi ve veri akışı ile iş birliği eksikliği,
- Özel gereksinimli bireyler için acil durum planlama ve yönetim için genel bir standart anlayışının olmayışı.

Olası bir afet öncesinde, özel gereksinimli bireylerimizin nerede yaşadıklarını ve ihtiyaçlarını bilmemiz planlama yapabilmemizi de sağlıyor. Ancak bunun için kesintisiz ve doğru güncel veri akışı gerekiyor. Özel gereksinimli bireyler söz konusu olduğunda STK'ların ve resmi makamların işbirliği içinde olması, haritalama yapılması acil durumlarda büyük önem taşıyor.

Acıyan Vücut Bölümlerini Gösterme

“Neren acıyor? Bana göster,” sorusuna cevap vermek için hazırlanan görsel ipuçlarını kullanmak, özellikle konuşamayan çocuklara öğretilmesi gereken önemli bir beceridir.

İletişim Panoları

İletişim panoları sayesinde konuşamayan otizmlili bireyler ile iletişim kurabiliyoruz. Bu da afet sonrası çalışmalarını kolaylaştırıyor. Panolar ile **“Nasıl hissediyorsun? Neye ihtiyacın var? Bana göster”** sorularına yanıt alabiliyoruz. Otizmlili bireyin iletişim panosu ile kendini ifade edebilmesi de pek çok problem davranışın da önüne geçiyor. Afet acil durum personelinin de, bu alternatif destekleyici iletişim sistemleri hakkında bilgi sahibi oluyor olması gerekiyor.

AFET Öncesi Kazanılması Gereken Beceriler

“Afet”in başımıza gelme ihtimalini düşünmek bile moralimizi bozabilir. Bazen bilinçli bazen de bilinçsiz olarak bu ihtimali düşünmekten kaçınırsınız ve hazırlık yapmayız. Oysa Acil Durum ve Afet Yönetimi korkmamız değil, üzerinde durmamız ve önlem almamız gereken bir konu.

Otizimli çocuklarla afet öncesinde bazı becerilerin çalışılması, ihtiyaç duydukları anda bu becerileri kullanabilmeleri açısından kritik öneme sahiptir.

Bekleme ve Komutlara Tepki Verme

Özellikle uyum sorunu ve iletişim problemi olan otizimli bireylerde, herkes toplanma alanına giderken onun da eşlik edebilmesi için komutlara tepki verme ve bekleme becerileri sergileyebilmesi önem taşıyor.

Taklit Becerileri

Afet sonrası müdahalelerde diğer insanları taklit edip onların yaptıklarını yapabiliyor olması için çocuklar ile bu beceriler de çalışılıyor.

Öz Bakım Becerileri

Özel eğitim sadece masa başı çalışması değil, hem toplumsal yaşam becerilerinin hem de öz bakım becerilerinin öğretilmesidir. Özellikle özel çocuğu olan ailelere çocuklarına neyi nasıl öğretecekleri konusunda tüm özel eğitim merkezleri tarafından destek verilmesi gerekiyor. Afet durumlarında sınırlı insan kaynağımız bulunuyor ve çocuğun öz bakımına yardımcı olmak için sürekli destek vermek her zaman mümkün olamayabiliyor.

Adına Tepkide Bulunma

Deprem gibi bir afette ne yazık ki hiç istemediğimiz bir şey gerçekleşebilir, enkaz altında kalma durumları yaşanabilir. Özellikle otizimli çocuklarda seslenildiğinde adına tepki vermesinin öğretilmesi tavsiye ediliyor. Sözel iletişimi olmayan otizimli bireylerle adına tepki becerisinin çalışılması gerekir. Örneğin bir enkaz altında kalma durumunda, adı seslenildiğinde tepki vermeyi öğrenmiş olması önemli bir iletişim aracı olacaktır.

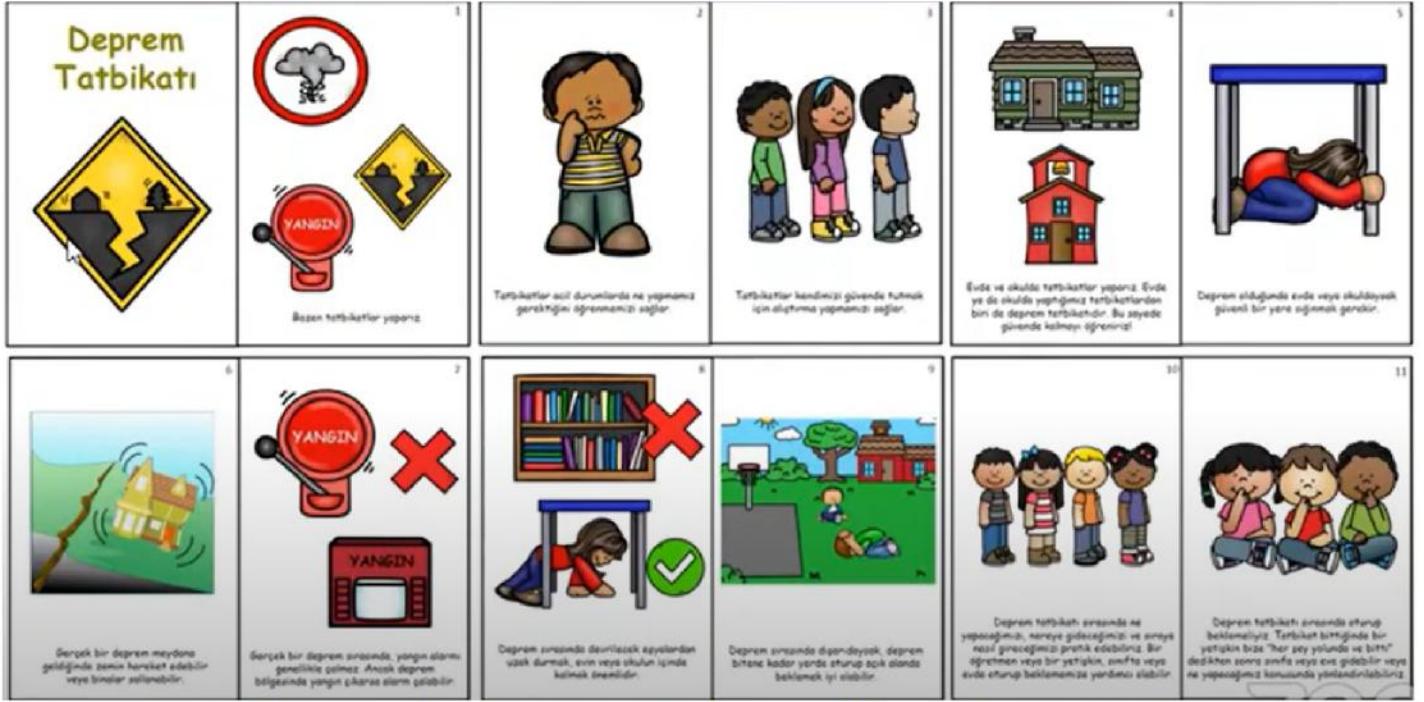
Acı Tablosu

Konuşamayan otizmlili bireyler için neresinin, hangi şiddette acıdığını ifade edebilmesinin yollarından biri de acı tablosudur. Bu tabloyu kullanabilmek sadece afetlerde değil, hastalıklar ve kazalar gibi istenmeyen başka durumlarda da fayda sağlar. **"Neren yaralandı?"** ya da **"Neren acıyor? Bana gösterir misin?"** diyerek resimler üzerinden iletişim kurabiliriz.

ACI TABLOSU	
ACI SEVİYESİ	
10	
9	
8	
7	
6	
5	
4	
3	
2	
1	

Deprem Temalı Sosyal Öykü

Deprem temalı sosyal öykü özel eğitimde kullanılan bir teknik ve öğretim yöntemidir. Çocuklarda çok etkilidir. Olayı betimleme, ne yapacaklarını bilmeleri konusunda yol gösterici olur.

Autism Little Learners'dan Tara Tuchel'in deprem tatbikatı çalışmasından alınmıştır.

Simülasyonlar

Bize anlatılanların genellikle %10'u aklımızda kalır. Yaptığımız ve uyguladığımız şeylerin ise %80'ini hatırlarız. Deprem odaları, sanal gerçeklik gözlükleri ile orada bulunma ve yapılabileceklerle ilgili bir öğrenme deneyiminin sağlanması daha kalıcı öğrenme fırsatları sunacaktır.

Afet Öncesi Yapılması Gerekenler

Çocuk Acil Durum Bilgi Kartı

Her aile AFAD'ın il temsilcilerinin web sitesinden bu kart örneklerini indirebilir. Özel gereksinimli çocuğunuzun tanısının ne olduğu, alerjileri, ebeveynlerinin kimler olduğu, yakınlarının bilgilerinin bu kartlara yazılması önemlidir.

Özellikle konuşamayan çocuklarda, bu kartlar görevli personel tarafından kullanılır ve ebeveynini bulamayan çocuklar için büyük öneme sahiptir. Bu kartı oluşturmanın yanı sıra, kaybolduğu zaman çocuğun kartı üniformalı birine teslim ederek yardım talep etmesi mutlaka özel eğitim ders programı içine entegre edilmelidir.

ÇOCUK ACİL DURUM BİLGİ KARTI

ADI SOYADI :	FOTOĞRAF
DOĞUM TARİHİ :	
T.C. KİMLİK NO :	
KAN GRUBU :	
OKUL ADI :	
OKUL TEL NO :	
EV ADRESİ :	
SÜREKLİ RAHATSIZLIĞI :	
ALERJİSİ :	
KULLANDIĞI İLAÇLAR :	
GEÇİRDİĞİ AMELİYAT :	
AFET HALİNDE AİLE BULUŞMA NOKTASI :	
DİĞER BİLGİLER :	
 <small>www.sanliurfaafad.gov.tr</small>	

ÇOCUK ACİL DURUM BİLGİ KARTI

KART SAHİBİ İÇİN ACİL DURUMLARDA 1. YAKINI

FOTOĞRAF	ADI SOYADI :
	YAKINLIK DERECESİ :
	TEL NO :

KART SAHİBİ İÇİN ACİL DURUMLARDA 2. YAKINI

FOTOĞRAF	ADI SOYADI :
	YAKINLIK DERECESİ :
	TEL NO :

BİLMENİZ GEREKEN ÖNEMLİ TELEFON NUMARASI

ACİL YARDIM: 1-1-2

LÜTFEN BU KARTI SÜREKLİ OLARAK OKUL ÇANTANIZDA BULUNDURUN VE OLASI ACİL DURUMLARDA DA BOYUNNUZA ASMANIZ GEREKTİĞİNİ UNUTMAYIN.

ACİL DURUM BİLGİ KARTI

ADI SOYADI :	FOTOĞRAF
DOĞUM TARİHİ :	
T.C. KİMLİK NO :	
KAN GRUBU :	
ADRES :	
ACİL DURUMDA ULAŞILACAK KİŞİ	
ADI SOYADI :	
TEL NO :	
 <small>www.sanliurfaafad.gov.tr</small>	

ACİL DURUM BİLGİ KARTI

SÜREKLİ RAHATSIZLIĞI :	
ALERJİSİ :	
KULLANDIĞI İLAÇLAR :	
GEÇİRDİĞİ AMELİYAT :	
ORGAN BAĞIŞI YAPMIŞ MI ☐ EVET ☐ HAYIR	
AFET HALİNDE AİLE BULUŞMA NOKTASI :	
DİĞER BİLGİLER :	

LÜTFEN BU KARTI SÜREKLİ OLARAK YANINIZDA TAŞIYINIZ

Kart örneği görselleri <https://sanliurfa.afad.gov.tr/acil-durum-bilgi-karti> web sitesinden alınmıştır.

Acil Durum Telefon 112

Gerekli durumlarda **Acil Durum Telefonu 112**'yi arama becerisini çocuklara kazandırabilmek, ayrıca Whatsapp gibi iletişim uygulamalarını kullanmayı öğretmek onların yararına olacaktır. Farkındalığı yüksek çocuklara konum atmayı öğretmek de, gerekli durumlarda fayda sağlayacaktır.

KAYNAK:

Jeofizik Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen, 8. Afete Hazırlıkta Engellileri Unutma Panelinde Eğitim Teknolojileri Uzmanı Deniz Yılmaz tarafından yapılan "Acil Durum ve Afetlerde Özel Gereksinimli Bireyler" sunumundan alınmıştır.

Acil Durum ve Afet Durumlarında Özel Gereksinimli Bireyler

AFETTEN SONRA...

Doğal afetlerden sonra, çocuklar genellikle korkarlar ve ne olduğunu daha iyi anlamak için yardıma ihtiyaç duyarlar.

Otizmlili bireyler, ilgilendikleri konular hakkında daha fazla bilgi edinme eğilimindedirler. Depremler, diğer doğal afetler, ölüm ve trajedi hakkında çok konuşmaya başlayabilirler. Bu konuda sürekli soru yöneltebilirler. Aşağıda, spektrumdaki çocuklar için bilgilerin işlenmesine yardımcı olabilecek bazı öneriler bulunuyor:

Mümkün Olduğunca Erken, Çocuğunuzla Konuşun

- Çocuğunuzun afet ve sonrasında olanlar hakkında neler bildiğini saptamanız önemlidir. Ona doğrudan soru sormak zorsa, dinleyin ve gözlemleyin, böylece bunu bir tartışma temeli olarak kullanabilirsiniz.
- Konuyu açıklarken, tüm çocuklar için işe yarayacak stratejilere başvurabilirsiniz.
- Durumun gerçeklerini anlatın. Net ve doğrudan kelimeler kullanın. Kullandığınız kelimeleri tanımlayın – aynı anlamı taşıdıklarıını düşünmeyin.
- Durumun zor olduğundan ve insanların bu talihsizlik nedeniyle ne kadar üzüldüğünden bahsedin.
- Çocuğunuzla birlikte bu durumu iyileştirmek için hem okulda hem de toplumda nasıl çalışabileceğinizi (gönüllülük, para toplama vb.) konuşun. Çocuklar, başkalarına yardım etmek için bir şeyler yapabildiklerinde kendilerini daha iyi hissederler.
- Çocuğunuza afet anında güvende olmasının yollarını anlatın. Ona güvenlik stratejilerini öğretin ve bunların herkesi korumaya yönelik olduğunu açıklayın.
- Afet sonrasında trajik haber döngüsüne kapılmaktan kaçının, çocuğunuz evdeyken takip ettiğiniz haberlere dikkat edin.

Otizmliler için Afet Sürecini Tanımak

- Çocuğunuzun doğal afetler ve ölüm hakkında aşırı derecede konuşmaya başladığıını fark edebilirsiniz. Onun için bu anlamadığı görüntüleri işleme biçimi ve gerçekliği bir tür düzene sokmanın bir yolu olabilir.
- Çocuğunuza bunun hepimiz için zor bir zaman olduğunu, yaşıananları kimsenin anlamlandıramadığını belirtmek isteyebilirsiniz.
- Çocuğunuza, gerçek hayatta kahramanların olduğunu ve yaşam kurtarmaya yardımcı olduklarını hatırlatın. Çocukları ve yetişkinleri tahliye etmeye ve onları hasardan kurtarmaya yardım eden ilk müdahale ekiplerini, diğer gönüllüleri ve onları kurtarmak için çalışan yabancılar olduğunu anlatın.
- Çocuğunuz olanları konuşmak istiyorsa, kahramanları ve yaptıklarını anlattıklarınızın bir parçası haline getirin. Bu onun olumluya odaklanmasına yardımcı olacaktır.

Afet Bölgelerinde Otizmlileri Nasıl Tanıyabiliriz?

Otizmlili bireylerde gelişimsel farklılıklar söz konusu olsa da, görünüşleri bakımından akranlarından farklı değildir. Ayırt edici belirgin fiziksel farklılıkları yoktur. Yine de onları tanımamızı ve ihtiyaçları varsa yardım etmemizi sağlayacak özellikleri vardır.

Otizmlili bireyler; sosyal etkileşimde ve iletişimde yetersizlik yaşarlar. Konuşmaları ve ifadeleri zayıf olabilir ya da konuşmayabilirler. Güvenilir ortamı ayırt edemeyebilirler ve tehlikelerin farkında varmayabilirler. Çevresindeki insanların ve durumların farkında olmayabilirler.

Otizmlili Birini Nasıl Tanırım?

Sosyal iletişim ve etkileşimde zayıftırlar.

Sallanma ya da etrafında dönme gibi tekrarlayan davranışları olabilir.

Işığa, sese ya da kokulara fazla tepki verebilir.

Rutinlerine dönme konusunda ısrarcı olabilir.

Zayıf göz temasları olabilir ya da hiç göz teması kurmayabilirler.

Duyguları anlamakta güçlük çekebilir.

Hiç konuşmuyor olabilir.

Tonlamasız konuşabilir.

Afet Alanında Karşılaştığınız Otizmliler ile İletişim Kurarken Nelere Dikkat Edilmeli?

Bilgiyi İşleme

- Az kelime kullanın. Yavaş konuşun.
- Somut kelimeler kullanın. Bunları tekrar edin ve vurgulayın.
- Söylediklerinizi işlemesi için zaman tanıyın. Yanıtı düşünme fırsatı verin. Kelimeler ve ifadeler arasında duraklayın.
- Çok fazla soru sormayın.
- Konuşamayan otizmliler için sözel olmayan iletişim kullanın. (Eşyalar ile ses çıkararak yanıt vermesini isteyin. Beden dilini, göz kontağını, jestleri kullanın.)
- İmkancınız varsa uygun görsel destekler; semboller, çizelgeler, sosyal hikayeler kullanın.
- İçinde bulunduğunuz ortamın (gürültülü/kalabalık) olmasından kaçınmaya çalışın. Duyusal uyaranlar, otizmlilerin bilgiyi işlemesini etkileyebilir.

Açık Uçlu Sorulardan Kaçının

Kısa ve sadece gerekli soruları sorun. Sorularınızı yapılandırın. Örneğin seçenekler veya seçimler sunabilirsiniz. “Günün nasıl geçti?” gibi bir sorudansa “Öğlen yemek yedin mi?” gibi yanıtı net sorular sorun.

Net Olun

Otizmlilere ironi, iğneleme, mecazi dil, retorik sorular, deyimler veya abartı kullanmaktan kaçının. Otizmliler bunları birincil anlamında algılayabilir. Bunları kullanmış olursanız, ne söylediğinizi açıklayın ve gerçekten ne demek istediğiniz konusunda net olun.

Kaynaklar:

autismadventures.com

Autism Speaks

autism.org.uk

ÖÇED

Özel Çocuklar Eğitim ve Dayanışma Derneği

oced_org_tr

ocedorgtr

ocedorgtr

ozelcocuklaregitimvedayanismadernegi

İletişim

GÜLBAHAR MAH. OTELLO KAMİL SK. NO:6 ŞİŞLİ-İSTANBUL

Mail adresi: bilgi@oced.org.tr